

З. М. Ваколя, Г. М. Шикітка

ПЕДАГОГІЧНИЙ СЛОВНИК ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ

Підготовка і видання педагогічних словників у сучасних умовах має надзвичайно важливе значення. Це слугує, без перебільшення, активізацією форм і методів навчально-виховного процесу. Більше того, наявність і широке використання категоріально-роз'яснювального апарату формує свідому й активно творчу позицію студента в процесі навчальної діяльності, розвиває його філософсько-педагогічне мислення. Ознайомлення з типовими основами педагогіки та її термінологічною специфікою сприяє підвищенню рівня загальної і педагогічної культури студентської молоді. Слід також визнати, що формування словниково-енциклопедичних збірників є одним із пріоритетних напрямків удосконалення сучасної системи підготовки майбутніх педагогів-фахівців.

Світова практика й педагогічний досвід доводять, що оперування словниковим запасом неабияк розвивають критичне мислення у студентів, сприяють їхній пізнавальній діяльності як майбутніх фахівців-педагогів. Опанування ними категоріального апарату підсилює активний творчий пошук, дає можливість здобувати нові знання й розвивати вже існуючі здібності. А остаточне засвоєння фахово-професійних понять неабияк розширює методологічний інтелектуальний потенціал, без якого сучасна педагогічна освіта неспроможна якісно розвиватися. Досвід педагогічної науки здійснив переворот у свідомості та вираженні критичного мислення молоді саме засобами педагогічних словниково-енциклопедичних термінологічних збірників [5].

Загалом, розуміння важливості пізнавального й повчального значення педагогічних словників для розвитку мислення студентів, а особливо критичного, криється, на наш погляд, у декількох принципових площинах.

Перш за все, значення подібних видань полягає у практичності й змістовності необхідного теоретичного матеріалу, вмотивованій систематичності та уніфікованій виразності, точності категорій, термінів, понять, інших професійно-

тематичних і довідково-інформаційних гасел.

По-друге, студентській молоді, особливо сучасній, це значно полегшує ознайомлення з базовими знаннями з педагогіки, даючи їй основні теоретичні орієнтири для подальшого, поглибленого вивчення критеріїв професійної роботи. Поряд з цим, такі видання навчають студентів самостійно орієнтуватися в інформаційно-педагогічному дискурсі, ознайомлюватися з цитатником знаних класиків-педагогів, розмаїттям їхніх поглядів і переконань, оперативно шукати необхідні відповіді на актуальні запитання.

По-третє, теоретично-наукове «озброєння» дає незмінний успіх у практичній діяльності. Це фактично базова самоосвіта, на основі якої вдосконалюються творчі потуги молоді. Згодом ці знання складають джерельну основу власних професійних знань і вмінь, які з часом тільки примножуються й сприяють розкриттю критичної аналітики в житті.

По-четверте, змістовне наповнення збірників є значним допоміжним матеріалом для педагогічного самовдосконалення й інтегрує з педагогікою взаємопов'язані процеси й прояви інших наук, таких як соціологія, психологія, філософія, етика, антропологія тощо. Це дає значно більші можливості для оперування загальнонауковими методологічними підходами й виробленню власних наукових позицій.

По-п'яте, педагогічні словники є нічим іншим як зібранням багатой педагогічної спадщини людства, яка трансформується крізь різні націокультурні форми мислення й сприяє збагаченню творчого потенціалу теоретиків і практиків у педагогічній сфері, різноманітності науково-дослідних пошуків у царині освіти і виховання.

Сучасна вітчизняна педагогічна наука, йдучи у ногу з часом, здійснює важливу інформаційно-пізнавальну роботу в напрямку педагогічної просвіти молоді. Відомі педагоги, знані освітньо-виховні центри та навчальні заклади, просвітницькі громадські організації України сприяють систематизації та виданню нових педагогічних словників та енциклопедій [2; 3].

Досить поширеною практикою є підготовка і видання вузькопрофесійних тлумачних словників, наприклад із соціальної педагогіки, інформаційно-педагогічних технологій, лекційних курсів з педагогіки тощо [4; 6; 7]. Цінну інформацію несуть і малі енциклопедично-словникові видання регіонально-національного характеру, спеціалізовані на педагогічну тематику [1].

Варто звернути увагу й на те, що традиція формування педагогічних словників має давню історію та світову практику. Взагалі, історія розвитку педагогічних знань вказує на непростий процес формування системи відповідної термінології, а також говорить про різноманітні підходи до їх розуміння та систематизації. Незважаючи на це, досвід, який набула педагогічна наука у цьому напрямку впродовж останніх століть, є неоціненним. І кожне видання мало важливе значення для своєї епохи, виражало категоріальну основу тогочасного педагогічного процесу.

Список використаних джерел

1. Алмашій М. Русинська педагогічна енциклопедія / Михайло Алмашій. – Ужгород: Карпатська вежа, 2005. – 304 с. 2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с. 3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В.Г. Кремен. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с. 4. Крупський Я.В. Тлумачний словник з інформаційно-педагогічних технологій / Я.В. Крупський, В.М. Михалевич. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 72 с. 5. Педагогічні енциклопедії. Режим доступу до : <http://vseslova.com.ua>. 6. Словник термінів педагогіки, психології та шкільного адміністрування / [упоряд. Горецький П.Й.] ; перевид. 1928 р. – К. : Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України, 2008. – 112 с. 7. Термінологічний словник з курсу

*«Педагогіка» / Упоряд. : В.І. Староста, В.О. Штефуца, Г.М. Шикітка ; під ред. В.І. Старости.
– Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2012. – 144 с.*